

ГІДНА ПРАЦЯ ТА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ПРАЦІ В ЦІЛЯХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН

***ДРЕВАЛЬ Ю.Д., Д. Н. З ДЕРЖ. УПРАВЛІННЯ, ПРОФЕСОР,
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ,
ЛІНЕЦЬКИЙ А.М., К. ІСТ. Н, ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

На сьогодні стрімко зростає значущість міжнародних аспектів регулювання соціально-трудових відносин, що першочергово пояснюється потужними глобалізаційними процесами та зростанням впливу на національні держави з боку міжнародних інституцій. Серед них найбільш поважною є Організація Об'єднаних Націй (ООН), що була створена у 1945 році за участі у тому числі і Української РСР.

У преамбулі Статуту ООН наголошується: «Ми, народи Об'єднаних Націй, сповнені рішучості позбавити прийдешні покоління нещастя війни, яка двічі в нашому житті принесла людству невимовне горе, і знову утвердити віру в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості, у рівноправність чоловіків та жінок і в рівність прав більших та малих націй, та створити умови, за яких можуть дотримуватися справедливість і повага до зобов'язань, що випливають із договорів та інших джерел міжнародного права, і сприяти соціальному прогресу й поліпшенню умов життя при більшій свободі [1].

Базові принципи ООН у сфері соціального захисту закріплено в «Загальній декларації прав людини», яка схвалена Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 р. у вигляді резолюції і яка по суті є документом програмного значення. Незважаючи на те, що за правовою природою вона не встановлює зобов'язань держав, Декларація розглядається світовим товариством як міжнародний договір, оскільки проголошує прогресивний і високий рівень прав і свобод людини. У ній закріплюються права на працю (ч. 1 ст. 23), на рівну оплату за рівну працю (ч. 2 ст. 23), на справедливу і задовільну винагороду (ч. 3 ст. 23), на створення професійних спілок (ч. 4 ст. 23), на відпочинок (ст. 24) тощо [2].

Ці принципи розвинуто та деталізовано у «Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права», який прийнято Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р., ратифіковано Указом Президії Верховної Ради УРСР 19.10.1973 р. У п. 1 ст. 6

Міжнародного пакту вказується: держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право на працю, що включає право кожної людини дістати можливість заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується, і зроблять належні кроки до забезпечення цього права.

Згідно з ст. 7 Міжнародного пакту, Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожного на справедливі і сприятливі умови праці, включаючи, зокрема:

- а) винагороду, що забезпечувала б як мінімум усім трудящим:
- і) справедливую зарплату і рівну винагороду за працю рівної цінності без будь-якої різниці, причому, зокрема, жінкам повинні гарантуватись умови праці, не гірші від тих, якими користуються чоловіки, з рівною платою за рівну працю;
- іі) задовільне існування для них самих та їхніх сімей відповідно до постанов цього Пакту;
- б) умови роботи, що відповідають вимогам безпеки та гігієни;
- с) однакову для всіх можливість просування по роботі на відповідні більш високі ступені виключно на підставі трудового стажу і кваліфікації;
- д) відпочинок, дозвілля і розумне обмеження робочого часу та оплачувану періодичну відпустку так само, як і винагороду за святкові дні [3].

На початку XXI століття набула актуальності «Декларація тисячоліття» ООН, прийнята у 2000 році на Саміті тисячоліття ООН, у якій визначено всеосяжні рамки цінностей, принципів і ключових чинників розвитку за трьома основними мандатами Організації Об'єднаних Націй: мир і безпека, розвиток і права людини. Дорожня карта до втілення «Декларації тисячоліття» запропонувала набір із восьми універсальних цілей з конкретними термінами і кількісними показниками, спрямованими на ліквідацію всіх основних перешкод на шляху до гідного життя будь-якої людини в будь-якому суспільстві: викорінення голоду та крайньої бідності, забезпечення доступу до освіти, забезпечення гендерної рівності, скорочення материнської та дитячої смертності, зменшення масштабів ВІЛ/СНІДу та інших захворювань, забезпечення екологічної стійкості та гармонізація зовнішньої допомоги для країн, що розвиваються. Період 2000–2015 років було визначено в якості терміну реалізації восьми Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ) відповідно до встановлених показників [4, с. 10].

На сьогодні ж увага світової спільноти звернута на глобальний перехід від Цілей розвитку тисячоліття до Цілей сталого розвитку (ЦСР), прийнятий Генеральною асамблеєю ООН у вересні 2015 р., який включає 17 цілей сталого розвитку та 169 завдань. У затверджених цілях та завданнях охоплюються різнобічні сфери суспільних відносин (соціальна, економічна, гуманітарна, екологічна, сфера безпеки тощо) [5].

Найбільш важливі цілі та завдання ЦСР, які стосуються соціального захисту людей праці, визначено у Доповіді МОП до Всесвітнього дня охорони праці під назвою «Охорона праці – основа майбутнього сфери праці. Спираючись на столітній досвід», яку було подано у ювілейному для цієї організації 2019 році. Так, у вступній частині цієї доповіді підкреслюється: «Охорона праці може відігравати ключову роль у забезпеченні сталого розвитку, а інвестиції в неї – сприяти виконання Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року, в особливості досягненню Цілі в галузі сталого розвитку (ЦСР) 3 (забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці) і ЦСР 8 (сприяння всеохопному і стійкому економічному зростанню, зайнятості та гідної роботи для всіх), зокрема виконання завдання 8 в рамках Цілі 8 (захистити трудові права і сприяти забезпеченню надійних і безпечних умов роботи для всіх трудящих, включаючи трудящих-мігрантів, особливо жінок-мігрантів, і осіб, які не мають стабільної зайнятості)» [6].

В Україні проводиться активна робота щодо реалізації ЦСР з урахуванням національної специфіки, про що свідчить зміст Національної «Цілі Сталого Розвитку: Україна». У ній розроблено національну систему ЦСР (86 завдань національного розвитку та 172 показники для їх моніторингу), що має забезпечити міцну основу для подальшого планування розвитку України та моніторингу стану досягнення ЦСР.

У рамках виконання ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» наводяться завдання та індикатори, що стосуються:

- забезпечення стійкого зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості (завдання 8.1)

- підвищення ефективності виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв (завдання 8.2);

- підвищення рівня зайнятості населення (завдання 8.3);
- скорочення частки молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок (завдання 8.4);
- сприяння забезпеченню надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема шляхом застосовування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки (завдання 8.5);
- створення інституційних та фінансових можливостей для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки (завдання 8.6) [7].

В умовах складної ситуації, що стосується всіх сфер суспільних та соціально-економічних відносин, зміст Цілей сталого розвитку ООН має стати надійним дороговказом для подолання негативних тенденцій та розвитку, і в цьому аспекті важливе значення має відводитися забезпеченню гідної праці та безпечних умов праці для мільйонів працівників.

Література.

1. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf
2. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
4. Цілі розвитку тисячоліття. Україна: 2000–2015. Національна доповідь. Київ, 2015. 124 с. URL: http://un.org.ua/images/stories/docs/2015_MDGs_Ukraine_Report_ukr.pdf
5. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года / Генеральная Ассамблея ООН, 18 September 2015. URL.: <https://documents-dds-ny.un.org> (дата звернення: 15.11.2017).
6. Safety and health at the heart of the future of work: Building on 100 years of experience Geneva: ILO, 2019. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_686645.pdf
7. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf